

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z GEOGRAFII WYMAGANIA EDUKACYJNE

**Szkoła Podstawowa nr 2
Towarzystwa Szkolnego im. M. Reja
W Bielsku-Białej**

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 5oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa* autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Mapa Polski				
Uczeń: wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i> wymienia elementy mapy wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i> odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych wymienia różne rodzaje map odczytuje informacje z planu miasta	Uczeń: odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie <ul style="list-style-type: none"> stosuje legendę mapy do odczytania informacji odczytuje skalę mapy rozdziela rodzaje skali oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta	Uczeń: rozdziela na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe rysuje podziałkę liniową wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie	Uczeń: dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej omawia zastosowanie map cyfrowych podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta	Uczeń: posługuje się planem miasta w terenie podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta
2. Krajobrazy Polski				
Uczeń: wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i> wymienia składniki krajobrazu wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy	Uczeń: podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski	Uczeń: charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu	Uczeń: dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki zagospodarowania	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu

<p>wymienia pasy rzeźby terenu Polski</p> <p>wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie</p> <p>wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego</p> <p>wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim</p> <p>wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego</p> <p>wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie</p> <p>odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim</p> <p>wskazuje na mapie pas Nizin Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką</p> <p>wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką</p> <p>wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej</p> <p>podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy</p> <p>określa położenie Warszawy na mapie Polski</p> <p>wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy</p> <p>wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską</p> <p>wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej</p> <p>wskazuje na mapie Polski</p>	<p>przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji</p> <p>omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego</p> <p>wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego</p> <p>przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej</p> <p>wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej</p> <p>opisuje cechy krajobrazu wielkowiejskiego</p> <p>wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej</p> <p>przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej</p> <p>omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji</p> <p>wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr <p>wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego</p> <p>wymienia atrakcje turystyczne Tatr</p>	<p>opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz</p> <p>przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim</p> <p>opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego</p> <p>przedstawia wpływ łądolodu na krajobraz pojezierzy</p> <p>omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej</p> <p>przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy</p> <p>omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej</p> <p>charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej</p> <p>omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych</p> <p>charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej</p> <p>charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej</p> <p>opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach</p> <p>opisuje zajęcia i zwyczaje mieszkańców Podhala</p>	<p>porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach</p> <p>wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne</p> <p>wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie</p> <p>wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim</p> <p>charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej</p> <p>opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy</p> <p>omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki</p> <p>opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej</p> <p>opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej</p> <p>charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd</p> <p>przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich</p> <p>opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wokół szkoły przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego • przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy • analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej • planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie • przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka • analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej • przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd • wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr
--	--	---	--	---

<p>Wyżynę Lubelską wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej określa na podstawie mapy położenie Tatr wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie</p>				
---	--	--	--	--

3. Lądy i oceany

<p>Uczeń: wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych</p>	<p>Uczeń: wyjaśnia, co to są siatka geograficzna i siatka kartograficzna wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych</p>	<p>Uczeń: podaje przyczyny odkryć geograficznych wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba</p>	<p>Uczeń: określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w.</p>	<p>Uczeń: oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębokością w oceanach przedstawia znaczenie odkryć geograficznych</p>
---	--	---	--	---

4. Krajobrazy świata

<p>Uczeń: wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogoda</i> wymienia składniki pogody wyjaśnia znaczenie terminu</p>	<p>Uczeń: wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i</p>	<p>Uczeń: wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej</p>	<p>Uczeń: oblicza średnią roczną temperaturę powietrza oblicza różnicę między średnią temperaturą powietrza w</p>	<p>Uczeń: przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych</p>
---	--	--	---	---

<p><i>klimat</i></p> <p>wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi</p> <p>wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi</p> <p>wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej</p> <p>podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji</p> <p>rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna, step</i></p> <p>wskazuje na mapie strefy sawann i stepów</p> <p>wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i></p> <p>wskazuje na mapie obszary występowania pustyń gorących i pustyń lodowych</p> <p>rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyń gorących i pustyń lodowych</p> <p>wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich</p> <p>wymienia na podstawie mapy</p>	<p>wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu</p> <p>wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej</p> <p>omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych</p> <p>omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>preria, pampa</i></p> <p>omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów</p> <p>opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyń gorących i pustyń lodowych</p> <p>wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego</p> <p>wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego</p> <p>wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry</p> <p>wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje</p> <p>charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach</p> <p>opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach</p>	<p>temperaturze powietrza</p> <p>wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów</p> <p>porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym</p> <p>wymienia kryteria wydzielenia stref krajobrazowych</p> <p>przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej</p> <p>charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego</p> <p>charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów</p> <p>omawia klimat stref pustyń gorących i pustyń lodowych</p> <p>omawia rzeźbę terenu pustyń gorących</p> <p>omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego</p> <p>charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry</p> <p>charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach</p>	<p>najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku</p> <p>oblicza roczną sumę opadów</p> <p>prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych</p> <p>porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów</p> <p>omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyń gorących i pustyń lodowych</p> <p>prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej</p> <p>porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry</p> <p>analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności</p>	<p>omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi</p> <p>porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanimi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt</p> <p>analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu</p> <p>przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyń gorących i pustyń lodowych</p> <p>opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej</p> <p>porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach</p>
--	--	---	---	---

<p>państwa leżące nad Morzem Śródziemnym</p> <p>rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej</p> <p>wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga, tundra, wieloletnia zmarzlina</i></p> <p>wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry</p> <p>rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry</p> <p>wskazuje na mapie Himalaje</p> <p>wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt</p>				
---	--	--	--	--

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 7

oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa* autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Podstawy geografii (rozdział dodatkowy)				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>geografia</i> • przedstawia podział nauk geograficznych • podaje wymiary Ziemi • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>siatka geograficzna, południk, równoleżnik, zwrotnik, długość geograficzna, szerokość geograficzna</i> • wskazuje na globusie i na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia różnicę między geografią fizyczną a geografią społeczno-ekonomiczną • wymienia źródła informacji geograficznej • podaje cechy kształtu Ziemi • odczytuje wartości szerokości geograficznej zwrotników, kół podbiegunowych oraz biegunów • podaje cechy siatki geograficznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym się zajmują poszczególne nauki geograficzne • przedstawia poglądy na kształt Ziemi • wymienia dowody na kulistość Ziemi • wymienia cechy południków i równoleżników • odczytuje długość i szerokość geograficzną na globusie i na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady praktycznego zastosowania geografii • wyjaśnia różnicę między elipsoidą a geoidą • wyjaśnia znaczenie układu współrzędnych geograficznych • oblicza na podstawie współrzędnych geograficznych rozciągłość równoleżnikową i południkową • analizuje treści map 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa przedmiot badań poszczególnych nauk geograficznych • ocenia znaczenie umiejętności określania współrzędnych geograficznych w życiu człowieka • oblicza skalę mapy na podstawie odległości rzeczywistej między obiektami przedstawionymi na mapie

<p>mapie południk: 0° i 180° oraz półkulę wschodnią i półkulę zachodnią</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i na mapie równik oraz półkule: północną i południową wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, siatka kartograficzna, legenda mapy</i> wymienia elementy mapy wymienia rodzaje skal wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość względna, wysokość bezwzględna, poziomic</i> odczytuje z mapy wysokość bezwzględną podaje na podstawie atlasu nazwy map ogólnogeograficznych i tematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne punktów i obszarów na mapie wyjaśnia różnicę między siatką kartograficzną a siatką geograficzną szereguje skale od największej do najmniejszej podaje różnicę między wysokością względną i wysokością bezwzględną określa na podstawie rysunku poziomicowego cechy ukształtowania powierzchni terenu charakteryzuje mapy ze względu na ich przeznaczenie 	<p>mapie</p> <ul style="list-style-type: none"> odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych przedstawia skalę w postaci mianowanej i podziałki liniowej wymienia metody prezentacji zjawisk na mapach omawia sposoby przedstawiania rzeźby terenu na mapie oblicza wysokości względne omawia podział map ze względu na treść, skalę i przeznaczenie 	<p>wykonanych w różnych skalach</p> <ul style="list-style-type: none"> posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie i na mapie omawia metody prezentacji zjawisk na mapach charakteryzuje rzeźbę terenu na podstawie rysunku poziomicowego i mapy ogólnogeograficznej odszukuje w atlasie mapy i określa ich przynależność do poszczególnych rodzajów 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje możliwość praktycznego wykorzystania map w różnych skalach interpretuje treści różnego rodzaju map i przedstawia ich zastosowanie
---	--	---	--	---

2. Środowisko przyrodnicze Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej podaje całkowitą i administracyjną powierzchnię Polski wskazuje na mapie geometryczny środek Polski wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie podaje długość granic z sąsiadującymi państwami wyjaśnia znaczenie terminu <i>geologia</i> wymienia najważniejsze wydarzenia geologiczne na obszarze Polski wyjaśnia znaczenie terminów <i>plejstocen</i> i <i>holocen</i> wyjaśnia znaczenie terminów <i>krajobraz polodowcowy</i> i <i>rzeźba glacialna</i> wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski wymienia pasy rzeźby terenu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy odczytuje szerokość i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy wskazuje na mapie przebieg granic Polski omawia na podstawie mapy płytową budowę litosfery omawia proces powstawania gór wymienia na podstawie mapy geologicznej ruchy górotwórcze w Europie i w Polsce wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce omawia zlodowacenia na obszarze Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy opisuje cechy różnych typów genetycznych gór przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozróżnia konsekwencje położenia matematycznego, fizycznogeograficznego oraz geopolitycznego Polski opisuje jednostki geologiczne Polski i podaje ich charakterystyczne cechy określa na podstawie mapy geologicznej obszary poszczególnych fałdowań na terenie Europy i Polski opisuje mechanizm powstawania lodowców wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę ocenia znaczenie gospodarcze rzek Polski analizuje główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego
---	--	---	--	--

<p>Polski i wskazuje je na mapie</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia główne rodzaje skał wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda, klimat, ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i> wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego wymienia elementy klimatu wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobowa wartość temperatury powietrza</i> wymienia czynniki, które warunkują różnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce wymienia rodzaje wiatrów wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system rzeczny, dorzecze, zlewisko, przepływ</i> wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego podaje główne cechy fizyczne Bałtyku wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, proces glebotwórczy, profil glebowy, poziomy glebowe</i> wymienia typy gleb w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> wymienia różne rodzaje lasów w Polsce wymienia formy ochrony przyrody w Polsce wskazuje na mapie Polski parki narodowe 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy dokonuje podziału surowców mineralnych wymienia strefy klimatyczne świata na podstawie mapy tematycznej podaje cechy przejściowości klimatu Polski podaje różnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej opisuje wody Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej rozpoznaje typy ujść rzecznych charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku opisuje charakterystyczne typy gleb w Polsce przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> omawia warunki klimatyczne w Europie charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkości opadów atmosferycznych z klimatogramów wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych omawia funkcje lasów omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne różnicowanie lesistości w Polsce ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego 	<p>napływające nad teren Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku omawia procesy i czynniki glebotwórcze opisuje typy zbiorowisk leśnych w Polsce opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski ocenia najważniejsze działania w zakresie ochrony środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody
--	---	--	---	---

3. Ludność i urbanizacja w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie politycznej Europy największe i najmniejsze państwa Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> szereguje województwa pod względem powierzchni od największego do najmniejszego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX wieku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany, które zaszły w podziale administracyjnym Polski po 1 stycznia 1999 r. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich
--	---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> •wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demografia, przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów</i> •wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> •odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych •wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik gęstości zaludnienia</i> •wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> •wyjaśnia różnicę między emigracją a imigracją •odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski •wymienia główne skupiska Polonii •wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> •wymienia przyczyny migracji wewnętrznych •wymienia mniejszości narodowe w Polsce •wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkałe przez mniejszości narodowe 	<ul style="list-style-type: none"> •prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej •omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2016 •omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce •omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw •wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Europie i w Polsce •omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce •wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce •określa kierunki napływu imigrantów do Polski •podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce •charakteryzuje mniejszości narodowe i grupy etniczne w Polsce •podaje przyczyny bezrobocia w Polsce •porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych •wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady •podaje różnicę między aglomeracją monocentryczną a policentryczną •podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce •podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> •oblicza współczynnik przyrostu naturalnego •podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce •omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce •porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych •oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski •opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce •opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce •porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy •omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce •porównuje strukturę narodowościową ludności Polski z analogicznymi strukturami ludności w wybranych państwach europejskich •określa na podstawie danych statystycznych różnicę w strukturze zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach •porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich •analizuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy •analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce •charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce •omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> •omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy •omawia strukturę płci i wieku ludności Polski na tle struktur wybranych państw europejskich na podstawie piramidy płci i wieku •omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski •oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce •charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce •omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce •przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy •omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach •omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji •charakteryzuje przemiany współczesnych miast •omawia problemy mieszkańców dużych miast •analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych •omawia przemiany współczesnych miast 	<ul style="list-style-type: none"> lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski •analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego •analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Europie i w Polsce •ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie •omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce •analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce •omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej
---	--	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, struktura wykształcenia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> •odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki •odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji</i> •odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy •wyjaśnia znaczenie terminu <i>miasto</i> •wymienia największe miasta i wskazuje je na mapie Polski •wymienia funkcje miast 				
--	--	--	--	--

4. Rolnictwo i przemysł Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wymienia funkcje rolnictwa •wymienia warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce •wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór</i> •wymienia główne uprawy w Polsce •wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, hodowla, pogłowie</i> •wymienia główne zwierzęta hodowlane w Polsce •wskazuje na mapie obszary hodowli zwierząt gospodarskich •dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •opisuje warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce •prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkością gospodarstw rolnych w Polsce •przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce •prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw •wskazuje rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce •przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce •wymienia czynniki lokalizacji hodowli bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce •omawia cechy polskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno- - gospodarczym kraju •omawia regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce •przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy •prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę hodowli w Polsce •przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno- gospodarczym kraju •omawia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia przemysłu w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce •charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce •porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy •porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy •omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej •analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu •omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce •określa na podstawie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •przedstawia korzyści i szanse dla polskiego rolnictwa w Unii Europejskiej •dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 r. i wyjaśnia ich przyczyny •przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce
--	--	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> •wymienia funkcje przemysłu •wymienia źródła energii •wymienia typy elektrowni •wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce •wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie 	<p>przemysłu</p> <ul style="list-style-type: none"> •wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski •lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłe, wodne i niekonwencjonalne •opisuje wielkość energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych •opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w portach morskich Polski 	<ul style="list-style-type: none"> •prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy •opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w portach morskich Polski •opisuje strukturę połowów ryb w Polsce 	<p>dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia problemy przemysłu stoczniowego w Polsce 	
--	---	--	--	--

5. Usługi w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce •wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> •wyróżnia rodzaje transportu w Polsce •wskazuje na mapie Polski porty handlowe, śródlądowe oraz lotnicze •wyróżnia rodzaje łączności •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> •dokonuje podziału turystyki •wymienia i wskazuje na mapie regiony turystyczne Polski •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> •wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski 	<p>•Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia zróżnicowanie usług w Polsce •omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce •omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych i autostrad w Polsce •omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce •omawia na podstawie danych statystycznych morską flotę transportową w Polsce •omawia czynniki rozwoju turystyki •wymienia i wskazuje na mapie polskie obiekty, znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> •omawia strukturę towarową handlu międzynarodowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju •charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków •omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski •podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski •charakteryzuje obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> •charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski •przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlowego w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce •określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski •prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego •określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski •analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy •ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski •ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy •omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, jakie zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski •podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej
--	--	--	---	---

6. Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego •podaje przyczyny kwaśnych opadów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska •podaje źródła zanieczyszczeń komunalnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •analizuje na podstawie mapy tematycznej stan zanieczyszczeń wód śródlądowych •omawia skutki zanieczyszczeń 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •ustala na podstawie dostępnych źródeł, jakie regiony w Polsce cechują się największym zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego
--	---	--	--	--

7. Relacje między elementami środowiska geograficznego

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, terasa zalewowa, sztuczny zbiornik wodny</i> •wymienia przyczyny powodzi w Polsce •wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim •wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich •wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast •wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> •wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •opisuje zjawisko powodzi •wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią •wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych •podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim •omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich •wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności •omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 r. i po nim •omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych •wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce •określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników •wyjaśnia wpływ warunków pozaprzyrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim •omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy •wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności •analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego •omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 r. •wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach •wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych •wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej •omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki •wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii •analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem •omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy •określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy •wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich •opisuje zmiany, jakie zaszły w strukturze produkcji po 1989 r. w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej •omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki •analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie •określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •określa na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy teras zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce •analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki •identyfikuje na wybranych przykładach związek między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, stylu zabudowy oraz strukturze demograficznej w strefach podmiejskich •ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich •wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 r. na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju •identyfikuje na wybranych przykładach związek między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju
---	---	---	--	--

				•identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta
--	--	--	--	--

8. Mój region i moja mała ojczyzna

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> •wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski •wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony •wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu •wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i> •wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny •przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie •wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych •rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania •wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych •określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym •rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie •analizuje genezę rzeźby powierzchni swojego regionu •prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu •prezentuje główne cechy gospodarki regionu •opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny •omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu •analizuje formy współpracy między własnym regionem a partnerskimi regionami zagranicznymi •prezentuje na podstawie informacji wyszukiwanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej •projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie •wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego •planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie •projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności
---	--	---	--	--

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 8 oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa* autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny

konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
I. Azja				

<p>Uczeń: wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej wymienia największe rzeki Azji wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej wyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i> odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia cechy środowiska naturalnego Japonii wymienia główne uprawy w Japonii określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej określa położenie geograficzne Indii porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę</p>	<p>Uczeń: opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji omawia strefy roślinne Azji omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych omawia warunki naturalne rozwoju rolnictwa w Japonii przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach</p>	<p>Uczeń: omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji opisuje przebieg trzęsienia ziemi omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii omawia cechy gospodarki Chin analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin przedstawia problemy demograficzne Indii omawia system kastowy w Indiach przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji</p>	<p>Uczeń: analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju omawia znaczenie ropy naftowej</p>	<p>Uczeń: wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty orne mają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azji wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie</p>
--	--	---	--	---

wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie wyjaśnia znaczenie terminu <i>slumsy</i> wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie	omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego podaje przyczyny powstawania slumsów w Indiach omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej przedstawia cele organizacji OPEC	analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu charakteryzuje przemysł przetwórczy Indii omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie omawia wpływ religii na życie muzułmanów przedstawia znaczenie przemysłu naftowego w krajach Bliskiego Wschodu	w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie	
--	--	--	---	--

II. Afryka

<p>Uczeń: określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia strefy klimatyczne Afryki wymienia największe rzeki i jeziora Afryki wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce wymienia główne uprawy w Afryce wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki określa położenie geograficzne Etiopii wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem określa położenie geograficzne Kenii wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii</p>	<p>Uczeń: omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce charakteryzuje znaczenie hodowli zwierząt w krajach Afryki przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych omawia przemysł wydobywczy w Afryce wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych</p>	<p>Uczeń: omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu omawia gospodarkę w strefie Sahelu omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce omawia przyczyny niedożywienia ludności w Etiopii opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Etiopii wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji</p>	<p>Uczeń: omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu omawia typy rolnictwa w Afryce przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce omawia skutki niedożywienia ludności w Etiopii omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki</p>	<p>Uczeń: wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki na przykładzie Etiopii określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii przedstawia argumenty pomagające przełamywać stereotypy na temat Afryki</p>
---	---	--	---	--

III. Ameryka Północna i Ameryka Południowa

<p>Uczeń: określa położenie geograficzne Ameryki wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tornado</i>, <i>cyklon tropikalny</i> wskazuje na mapie Aleję Tornad</p>	<p>Uczeń: wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki wymienia strefy klimatyczne Ameryki omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych podaje główne rejony</p>	<p>Uczeń: charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej omawia mechanizm powstawania</p>	<p>Uczeń: wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce omawia ekologiczne następstwa</p>	<p>Uczeń: ustala prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map tematycznych przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę</p>
---	--	--	---	---

<p>wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku</p> <p>określa położenie geograficzne Amazonii</p> <p>omawia florę i faunę lasów równikowych</p> <p>podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej</p> <p>na podstawie wykresu</p> <p>wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis</i></p> <p>wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie</p> <p>wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie</p> <p>przedstawia położenie geograficzne Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej</p> <p>wymienia główne uprawy na terenie Kanady</p> <p>wskazuje zasięg występowania głównych upraw w Kanadzie na mapie gospodarczej</p> <p>określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt światowy brutto, technopolia</i></p> <p>wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych</p> <p>wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych</p>	<p>występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się</p> <p>podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii</p> <p>omawia cechy klimatu Amazonii</p> <p>podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki</p> <p>przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej</p> <p>analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej</p> <p>przedstawia cechy położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej</p> <p>omawia ukształtowanie powierzchni Kanady</p> <p>przedstawia czynniki wpływające na klimat Kanady</p> <p>omawia strukturę użytkowania ziemi w Kanadzie na podstawie wykresu</p> <p>opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych</p> <p>wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej</p> <p>omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu</p>	<p>tornad i cyklonów tropikalnych</p> <p>podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii</p> <p>opisuje piętro wilgotnych lasów równikowych w Amazonii</p> <p>omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki</p> <p>omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu</p> <p>omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł</p> <p>podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie</p> <p>podaje przyczyny powstawania slumsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej</p> <p>przedstawia zasięg występowania lasów w Kanadzie na podstawie mapy tematycznej</p> <p>przedstawia miejsce Kanady w światowym eksporcie wybranych płodów rolnych na podstawie wykresu</p> <p>omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych</p> <p>omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych</p>	<p>wylesiania Amazonii</p> <p>podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii</p> <p>przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce</p> <p>przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce</p> <p>określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej</p> <p>omawia czynniki wpływające na przebieg północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie</p> <p>opisuje cechy gospodarstw wielkoobszarowych na terenie Kanady</p> <p>charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych</p> <p>omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych</p> <p>omawia przyczyny marnowania żywności na przykładzie Stanów Zjednoczonych</p>	<p>walorów przyrodniczych Amazonii</p> <p>omawia skutki zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej i Ameryki Południowej</p> <p>opisuje problemy ludności mieszkających w slumsach na podstawie materiałów źródłowych</p> <p>wykazuje zależność między ukształtowaniem powierzchni, cyrkulacją powietrza, odległością od morza, prądami morskimi a przebiegiem północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie</p> <p>omawia cechy charakterystyczne gospodarki Kanady z uwzględnieniem surowców mineralnych, rozwoju przemysłu i handlu</p> <p>ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych</p> <p>ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych</p>
---	--	---	---	---

IV. Australia i Oceania				
<p>Uczeń: określa położenie geograficzne Australii i Oceanii wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen artezyjski</i> wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie</p>	<p>Uczeń: charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii wymienia strefy klimatyczne w Australii charakteryzuje wody powierzchniowe Australii omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej</p>	<p>Uczeń: wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii</p>	<p>Uczeń: wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów omawia znaczenie przemysłów przetwórczego i zaawansowanych technologii w rozwoju Australii</p>	<p>Uczeń: wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych</p>
V. Obszary okołobiegunowe				
<p>Uczeń: określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe, nunataki</i> wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki wymienia surowce mineralne na obszarach Arktyki i Antarktyki wskazuje na mapie Antarktydy położenie polskiej stacji badawczej Henryka Arctowskiego</p>	<p>Uczeń: wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki wymienia zagrożenia środowiska naturalnego obszarów polarnych</p>	<p>Uczeń: opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej</p>	<p>Uczeń: porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową prezentuje osiągnięcia polskich badaczy obszarów okołobiegunowych wyjaśnia status prawny Antarktydy</p>	<p>Uczeń: omawia zmiany w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych charakteryzuje cele oraz zakres badań prowadzonych w Arktyce i w Antarktyce na podstawie na podstawie dostępnych źródeł omawia wkład Polaków w badania obszarów polarnych na podstawie dostępnych źródeł</p>

KRYTERIA OCEN Z GEOGRAFII DLA KLAS V-VIII

OCENA CELUJĄCA

Uczeń:

- posiada wiedzę wykraczającą poza obowiązujący program nauczania,
- bierze udział w konkursach przyrodniczych prowadzonych w szkole i uzyskuje w nich wysokie wyniki,
- aktywnie uczestniczy w zajęciach koła przyrodniczego,
- twórczo i samodzielnie rozwija własne zainteresowania, prezentuje wyniki swoich prac na forum klasy,
- wyraża własne zdanie i popiera je logiczną argumentacją,
- regularnie wykonuje dodatkowe zadania zaproponowane przez nauczyciela,
- wykazuje dużą aktywność na lekcjach,
- sumiennie odrabia zadania domowe.

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń:

- opanował pełny zakres wiadomości przewidzianych programem nauczania,
- bierze udział w niektórych konkursach przyrodniczych przeprowadzanych w szkole,
- uczestniczy w zajęciach koła przyrodniczego,
- bierze aktywny udział w lekcjach,
- wykonuje zadania dodatkowe.

OCENA DOBRA

Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania w stopniu dobrym,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- odrabia zadania domowe,
- łatwiejsze zadania rozwiązuje samodzielnie, a trudniejsze przy pomocy nauczyciela.

OCENA DOSTATECZNA

Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania w stopniu dostatecznym,
- jest mało aktywny na lekcjach,
- nie zawsze ma odrobione zadania domowe.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania w stopniu bardzo słabym,
- rozwiązuje problemy o niewielkim stopniu trudności tylko przy pomocy nauczyciela,
- nie wykazuje aktywności na lekcjach,
- zadania domowe wykonuje nieregularnie, zazwyczaj z błędami.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń:

- nie opanował podstawowych wiadomości i umiejętności, a braki uniemożliwiają mu naukę w klasie programowo wyższej,
- na lekcjach nie pracuje,
- nie odrabia zadań domowych

FORMY OCENIANIA

W TRAKCIE ROKU SZKOLNEGO UCZEŃ OTRZYMUJE Z GEOGRAFII OCENY ZA:

1. Prace pisemne :

- Sprawdzian (zapowiedziany tydzień wcześniej) – co najmniej 2 oceny (bardzo wysoka ranga oceny 3x)
- Kartkówka (obejmuje 3 ostatnie tematy – nie musi być zapowiedziana) – co najmniej 1 ocena (wysoka ranga oceny 2x)

2. Odpowiedź ustna

- obejmuje 3 ostatnie tematy - co najmniej 1 ocena (wysoka ranga oceny 2x)

3. Inne formy:

- Aktywność na lekcji (5+ = bardzo dobry) – (normalna ranga oceny 1x)
- Zadanie domowe - (normalna ranga oceny 1x)
- Prace dodatkowe np. referat, samodzielne wykonanie doświadczenia itp. - (normalna ranga oceny 1x)
- Prowadzenie zeszytu przedmiotowego i zeszytu ćwiczeń- (normalna ranga oceny 1x)

4. Ponadto:

- Słabe oceny ze sprawdzianów i kartkówek – można poprawić w ciągu 2 tygodni od ich otrzymania.
- Uczeń może być nieprzygotowany do lekcji 1 raz w semestrze, tylko klasy VII 2 razy w semestrze (nie obejmuje to zapowiedzianych sprawdzianów)
- Uczeń ma prawo zgłosić, że jest nieprzygotowany do lekcji na pierwszych zajęciach po dłuższej (co najmniej 5 dni) usprawiedliwionej absencji
- Zeszyty muszą być prowadzone na bieżąco (w razie nieobecności uzupełnione w ciągu tygodnia).

5. Skala ocen:

Oceny bieżące i klasyfikacyjne (końcoworoczne i semestralne) ustala się w stopniach wg następującej skali:

- stopień celujący – 6
- stopień bardzo dobry – 5
- stopień dobry – 4
- stopień dostateczny – 3
- stopień dopuszczający – 2
- stopień niedostateczny – 1

Przy ocenach bieżących i semestralnych dopuszcza się stosowanie znaku (+) oraz znaku (-). Stopnie roczne i na świadectwie wystawiane są bez wymienionych znaków.

W przypadku prac pisemnych stosuje się następujące progi procentowe dla poszczególnych ocen:

W klasach V-VI

- ocena celująca: 100% punktów.
- ocena bardzo dobra: 91 % – 99%
- ocena dobra: 71% – 90%
- ocena dostateczna: 51% – 70%
- ocena dopuszczająca: 31% – 50%
- ocena niedostateczna: 0% – 30%

W klasach VII-VIII

- ocena celująca: 100% punktów.
- ocena bardzo dobra: 91 % – 99%
- ocena dobra: 76% – 90%
- ocena dostateczna: 61% – 75%
- ocena dopuszczająca: 35% – 60%
- ocena niedostateczna: 0% – 34%